

de Nationale ombudsman

Postadres
Postbus 93122
2509 AC Den Haag
Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Telefoon
(070) 3 563 563
Telefax
(070) 3 607 572
E-mail
bureau@nationaleombudsman.nl

Doorkiesnummer
Datum
14 januari 2009
Oms nummer

De minister voor Jeugd en Gezin
Postbus 16166
2500 BD DEN HAAG

Uw brief
Uw kenmerk
Bijlagen
Behandelend medewerkers
Onderwerp
gesloten jeugdzorg

Naar aanleiding van uw antwoord van 1 december 2008 op de namens mij gestelde vragen ten aanzien van de ontwikkelingen op het gebied van gesloten jeugdzorg vraag ik uw aandacht voor het volgende.

Bij uw aantreden heb ik met mijn brief van 26 februari 2007 uw aandacht gevraagd voor jongeren die op grond van een civielrechtelijke titel in een justitiële jeuginrichting (JJI) worden geplaatst. Mijn zorg richtte zich toen met name op de jongeren, die bij gebrek aan voldoende behandelplekken in de JJI voor langere tijd in de justitiële opvanginrichtingen terecht kwamen, waar niet tot nauwelijks werd voorzien in hun behandelings- en scholingsbehoefte.

Hoewel deze plaatsingen weliswaar in de wet zijn voorzien, staat het op gespannen voet met de rechten van de mens, waaronder het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind. In mijn rapport van 2004 (2004/460) heb ik deze plaatsingen zeer onwenselijk geacht, omdat onder het huidige strafrechtelijke regime in de JJI's onvoldoende rekening wordt gehouden met het karakter van de aan de civielrechtelijke jongere opgelegde maatregel en diens behoeften. De jongeren die in een justitiële opvanginrichting terecht komen dienen daarom zo spoedig mogelijk te worden overgeplaatst. Mede gelet op de jurisprudentie van het Europese Hof heb ik geoordeeld dat niet aanvaardbaar is dat deze jongeren langer dan zes weken in een justitiële opvanginrichting verblijven.

Destijds heeft u mij bericht dat het plaatsingsprobleem niet in één keer kan worden opgelost, maar dat u per 1 januari 2008 zou overgaan tot plaatsing van civielrechtelijke jongeren in accommodaties voor gesloten jeugdzorg, gescheiden van strafrechtelijke jongeren. Omdat deze opvangcapaciteit eerst moet worden gerealiseerd, zal het tot 1 januari 2010 duren voordat voor alle jongeren met een machtiging gesloten jeugdzorg daadwerkelijk een plaats is gerealiseerd. Tot 2010 kunnen deze jongeren op grond van een overgangsbepaling nog in een JJI worden opgenomen. Ik ga ervan uit dat de door u geplande capaciteit van 1.373 plaatsen voldoende zal zijn om aan de op dat moment te verwachten vraag naar gesloten jeugdzorg en eventuele schommelingen daarin te voldoen. Voorts ga ik ervan uit dat deze plaatsen op 1 januari 2010 ook daadwerkelijk zijn gerealiseerd, en

dat er op dat moment geen civielrechtelijk geplaatste jongeren meer in de justitiële behandel-
inrichtingen verblijven. Ik neem daarbij aan dat alle jongeren hun behandeling elders kunnen
afmaken. Wat u precies bedoelt met uw opmerking in uw brief onder punt 4. dat u er samen met
Justitie voor wilt zorgen dat *zoveel mogelijk* jongeren hun behandeling kunnen afmaken, is mij dan
ook niet geheel duidelijk.

Uit uw overzicht blijkt dat het aantal jongeren dat zich in de justitiële opvanginrichtingen bevindt
gedurende 2008 is gedaald. Dat is op zich bemoedigend.

Ik maak mij echter ernstige zorgen over het lot van de jongeren met een machtiging gesloten
jeugdzorg die tot die tijd toch nog in een JJI worden geplaatst. Belangrijke vragen daarbij zijn hoe
lang die jongeren in die ongewenste situatie verkeren en hoe het staat met hun behandeling en hun
schoolopleiding. Mij is gebleken dat in een aantal gevallen die verblijfsduur extreem lang is, en dat in
die periode niet tot nauwelijks wordt voorzien in passende behandeling. Eén geval heb ik onlangs bij
u aanhangig gemaakt, omdat het betrokken meisje al vijftien maanden in een JJI verbleef en in zeer
slechte conditie zou verkeren. Hoewel dit meisje was geplaatst in een justitiële behandelinrichting,
bleek de situatie voor dit meisje schrijnend te zijn. Welke waarborgen zijn er om in dit soort situaties
tijdig maatregelen te nemen? Wie houdt in de gaten hoelang een kind onjuist is geplaatst? Voorts
werd ik geconfronteerd met een situatie waarbij een meisje op grond van een machtiging gesloten
jeugdzorg drie maanden in een justitiële opvanginrichting heeft verbleven, zonder enige passende
behandeling te ontvangen. Na deze maanden is de plaatsing niet verlengd en is het meisje weer
naar huis gestuurd.

Maar dit zijn niet de enige gevallen. Om die reden lijkt het mij noodzakelijk om in ieder geval in beeld
te krijgen hoeveel jongeren met een machtiging gesloten jeugdzorg voor welke periode in de JJI's
verblijven en welke zorg aan hen wordt besteed.

Uit uw antwoord blijkt tot mijn teleurstelling dat u niet in staat bent om aan te geven hoe lang de
gemiddelde duur is van de periode dat een jongere met een machtiging gesloten jeugdzorg in de
justitiële opvang- en behandelinrichting zit als hij of zij achtereenvolgens in meerdere JJI's heeft
gezet. Dat betekent dat essentieel toezicht op de schrijnende situatie waarin deze jongeren zich
kunnen bevinden, ontbreekt.

Met de gegevens die u wel hebt, namelijk het verblijf per jongere per JJI, laat u weten dat de
gemiddelde duur van het verblijf op een justitiële opvangplek 72 dagen is. Dit is ruim tien weken. Dat
gegeven op zich verontrust mij. Het betekent dat deze jongeren niet binnen zes weken uit de
justitiële opvanginrichting naar een accommodatie voor gesloten jeugdzorg of naar een justitiële
behandelinrichting worden overgeplaatst. Deze gemiddelde duur ligt nog hoger wanneer een
jongere achtereenvolgens in meerdere JJI's heeft verbleven.

Omdat u geen gekoppelde registratie hebt is het naar mijn mening ook niet mogelijk om aan het
verkorten van de periode in de justitiële opvanginrichtingen voldoende sturing te geven. Voor
jongeren die daardoor in de knel komen, rest niets anders dat erop te vertrouwen dat door de inzet

en oplettendheid van de Bureaus jeugdzorg en/of de ouders/verzorgers snel een behandelplaats wordt gevonden.

Ter overbrugging van de overgangperiode tot aan 2010 is het "plaatsingsprotocol jeugdigen met een machtiging gesloten jeugdzorg in het gesloten jeugdzorgaanbod en in de justitiële jeugdinrichtingen voor de periode vanaf inwerkingtreding van de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg tot 2010" opgesteld. Dit protocol bepaalt op welke wijze de plaatsing van jongeren met een machtiging gesloten jeugdzorg in deze overgangperiode zal geschieden. In de preambule van dit protocol wordt vermeld dat de meest kwetsbare jongeren als eerste in de gesloten jeugdzorg worden geplaatst. Daarbij zou het gaan om jongeren voor wie het voorkómen van samenplaatsing met strafrechtelijke jongeren het meest urgent is. In het protocol is vastgelegd welke categorieën worden onderscheiden en welke van deze categorieën als eerste in aanmerking komen voor een plek in de gesloten jeugdzorg. Dit is op zich een bemoedigend uitgangspunt, waarbij voor deze groep jongeren zo snel mogelijk naar een oplossing wordt gezocht.

Maar hoe zit het met de jongeren voor wie het noodzakelijk is dat zij op zeer korte termijn passende behandeling nodig hebben, maar die binnen de JJI niet aan hen kan worden geboden? Ik doel hiermee op de jongeren, die niet zodanig kwetsbaar worden geacht dat samenplaatsing bij hen direct moet worden voorkómen, maar bij wie wel vast staat dat zij op korte termijn een behandeling nodig hebben, die slechts in de accommodaties gesloten jeugdzorg mogelijk is. Naar mijn mening biedt het protocol voor deze groep jongeren geen voorrangregelingen tot overplaatsing. Mijn zorg is dat deze jongeren hierdoor ernstig klem kunnen komen te zitten, zonder vooruitzicht op een snelle overplaatsing.

Uit de gevallen die mij nu onder ogen komen, blijkt dat de termijn van zes weken in een onaanvaardbare omvang geweld wordt aangedaan en dat passende behandeling uitblijft. Het is van groot belang om te weten op welke wijze jongeren worden begeleid die eventueel langer in een JJI of meerdere JJI's verblijven. Ontvangen zij toch al een behandeling en hebben zij mogelijkheden voor passende scholing en enige continu en enige continuïteit in beide? Adequate behandeling vormt namelijk de belangrijkste rechtvaardiging voor het in een gesloten setting plaatsen van een jongere zondere strafrechtelijke veroordeling.

Het is naar mijn mening dan ook belangrijk dat op korte termijn een regiefunctie in het leven wordt geroepen, die de duur van de plaatsing in de JJI's en de acute noodzaak tot behandeling zal monitoren. Daarnaast kan deze regiefunctie de betrokken partijen in staat stellen om direct de noodzakelijke maatregelen te nemen om te voorkomen dat de jongeren met een machtiging gesloten jeugdzorg onaanvaardbaar lang vastzitten op een plek waar geen duidelijkheid is over de juiste begeleiding, behandeling en schoolmogelijkheden. Wellicht dat deze regiefunctie zal worden toebedeeld aan de stuurgroep toeleiding. Het verbaast mij overigens dat de selectiefunctaris, die een zeer belangrijke functie heeft bij de plaatsingen, geen deel uitmaakt van deze stuurgroep.

Ons nummer
2009.00223 002

4

Vanwege mijn voortdurende grote zorg omtrent dit onderwerp zal ik naar aanleiding van meerdere door mij ontvangen klachten op korte termijn een of meerdere onderzoeken starten, waarin ik u over mijn hierboven uiteengezette zorgpunten nader zal bevragen. De onderzoeken zullen u zo spoedig mogelijk worden voorgelegd.

Een afschrift van deze brief stuur ik aan de voorzitter van de Tweede Kamer en aan de griffiers van de vaste commissies van Justitie en voor Jeugd en Gezin uit de Tweede Kamer.

DE NATIONALE OMBUDSMAN,

Dr. A.F.M. Brenninkmeijer